Τα γεφύρια ενώνουν…

Σε μία διαπολιτισμική προσέγγιση των θεμάτων που έχουν σχέση με τα πέτρινα γεφύρια, διαπιστώνουμε εύκολα ότι οι κατασκευές αυτές απαντούν όχι μόνο στον ελλαδικό χώρο, αλλά σε ολόκληρη την χερσόνησο του Αίμου. Έτσι, καθώς επεξεργαζόμαστε το θέμα των πέτρινων γεφυριών με την περιβαλλοντική ομάδα του σχολείου μας, πολλές φορές συμβαίνει μαθητές ή μαθήτριες με διαφορετική καταγωγή να γνωρίζουν αντίστοιχα, παρόμοια δηλαδή στοιχεία, που αφορούν τα

γεφύρια, τα οποία φέρνουν στην μνήμη από την χώρα καταγωγής τους, βρίσκοντας κοινούς τόπους στην διαπραγμάτευση του θέματος.

Την πρώτη θετική έκπληξη διαδέχεται η ανάγκη για έρευνα, για εμβάθυνση στον χρόνο και εμπλουτισμό της γνώσης πάνω στο αντικείμενο για τους μαθητές ως σύνολο, ανεξαρτήτως της καταγωγής τους, πάνω στον άξονα της ανταλλαγής πολιτισμικών εμπειριών, όπου τα κοινά στοιχεία συντελούν στην καλύτερη κατανόηση του άλλου και στην γονιμότερη αλληλοπροσέγγιση των μαθητών/τριών.

Συγκεκριμένα, στην περιβαλλοντική ομάδα του λυκείου μας, το σχολικό έτος 2017-2018, δύο μαθήτριες με καταγωγή από την Αλβανία εργάστηκαν πάνω στο θέμα της θυσίας, μέσω εντοιχισμού, της γυναίκας-συζύγου του κατασκευαστή-μάστορα. Γνωρίζαμε ότι το θέμα αυτό απαντά γενικά στα Βαλκάνια - στους μαθητές και στις μαθήτριες είναι ήδη γνωστό από το Γυμνάσιο το δημοτικό τραγούδι του γεφυριού της Άρτας - αλλά πλέον είχαμε την δυνατότητα να το μελετήσουμε πιο συγκεκριμένα, με απτά παραδείγματα.

Το θέμα του εντοιχισμού, λοιπόν, συναντάται στην περίπτωση ενός πέτρινου γεφυριού στο Κόσσοβο, στο χωριό Fshaj, όπου ρέει ο ποταμός Drini i Bardhe, ο Άσπρος Δρίνης. Ο σχετικός θρύλος αναφέρει ότι τρία αδέρφια ξεκίνησαν να χτίζουν την γέφυρα πάνω από το ποτάμι, δουλεύοντας όλη την μέρα, επί τρία ολόκληρα χρόνια, όμως το βράδυ η γέφυρα γκρεμιζόταν και οι κόποι τους πήγαιναν χαμένοι. Ένας γέρος που περνούσε μία μέρα από το σημείο, τους ευχήθηκε να έχουν καλή εργασία.

Εκείνοι τότε του εκδήλωσαν την απογοήτευσή τους. Ο γέρος έμεινε για λίγο σιωπηλός και έπειτα αποκρίθηκε στα τρία αδέρφια: «Πρέπει να κάνετε μία θυσία, για να στηριχθεί το γεφύρι. Όποια από τις τρεις συζύγους σας, φέρει σε εσάς αύριο το μεσημεριανό φαγητό, πρέπει να χτιστεί ζωντανή στα θεμέλια του γεφυριού. Όμως προσέξτε, οι τρεις σας πρέπει να δώσετε λόγο μεταξύ σας και να μην πείτε τίποτα σχετικό στις συζύγους σας, όταν επιστρέψετε στα σπίτια σας».

Κι αφού ολοκλήρωσε τον λόγο του και εκείνοι έδωσαν υπόσχεση να μην αποκαλύψουν τίποτα απ’ αυτά στις συζύγους τους, εξαφανίστηκε σαν

από θαύμα από μπροστά τους. Ξαφνιασμένα τα τρία αδέρφια άφησαν την εργασία τους και γύρισαν στα σπίτια τους. Όμως τα δύο μεγαλύτερα αδέρφια αποκάλυψαν το μυστικό στις συζύγους τους, «Μην κάνεις λάθος μεσημεριανό να φέρεις, αλλιώς θυσία για την γέφυρα θα γίνεις…». Μόνο ο μικρότερος από τους τρεις αδερφούς δεν είπε τίποτα στην σύζυγό του.

Το πρωί, όταν πήγαν στον τόπο της εργασίας τους, βρήκαν το γεφύρι στην θέση του, γιατί τουλάχιστον ο ένας από αυτούς δεν είχε πει τίποτα στην σύζυγο. Κι όταν έφτανε το μεσημέρι, η μάνα τους και πεθερά των τριών γυναικών-συζύγων πρόσταξε διαδοχικά τις γυναίκες των δύο μεγαλύτερων αδερφών να πάνε το φαγητό στους τρεις μαστόρους και καθεμιά τους βρήκε μία πρόφαση να αρνηθεί. Μόνο η τρίτη δέχτηκε αδιαμαρτύρητα το καθήκον, ζητώντας μόνο από την πεθερά της να προσέχει τον μικρό γιο της, που ήταν βρέφος ακόμα.

Λίγο πριν φύγει, εξομολογήθηκε στην πεθερά της ότι είχε δει ένα κακό όνειρο το βράδυ και φοβόταν μην βγει αληθινό. Εκείνη την καθησύχασε, λέγοντάς της να μην πιστεύει στα

όνειρα. Η τρίτη νύφη της λοιπόν ξεκίνησε τον δρόμο για το γεφύρι και στα μισά έγινε σεισμός, προμήνυμα κακού. Όμως εκείνη συνέχισε, μέχρι που έφτασε στον προορισμό της. «Καλή εργασία κουνιάδοι μου», «Για σένα καλή δεν θα ‘ναι, δυστυχώς, τον τάφο σου τελειώνουμε εδώ, χαλάλι σε κείνη που θα θυσιαστεί για τον σκοπό αυτόν».

Η γυναίκα δέχτηκε να θυσιαστεί, ζητώντας μόνο μια τελευταία επιθυμία να της εκπληρωθεί. Θέλησε πρώτα να της φέρουν το μικρό παιδί της. Κι αφού το θήλασε και του χάιδεψε τα μαλλάκια, ξεκίνησε το μοιρολόι, παράλληλα ευχόμενη κάθε καλό για το παιδί της, που θα μεγάλωνε ορφανό.

Ο θρύλος λέει ότι ζήτησε από τους κουνιάδους της να παντρέψουν την μεγαλύτερη αδερφή της με τον ίδιο της τον σύζυγο, μιας και μόνο αυτός ήταν έντιμος και κράτησε την υπόσχεση μη αποκάλυψης του μυστικού, ενώ τα δυο μεγαλύτερα αδέρφια του δεν κράτησαν τον λόγο τους και αποκάλυψαν το μυστικό στις συζύγους τους. Και, τέλος, ζήτησε κατά τον εντοιχισμό της να αφήσουν έξω απ’ την πέτρα ελεύθερο τον ένα μαστό, για να μπορεί να τρέφει το παιδί της, το ένα χέρι, για να μπορεί να το χαϊδεύει και το ένα

μάτι, για να μπορεί να το καμαρώνει, καθώς θα μεγαλώνει, όπως και έγινε.

Ο θρύλος λοιπόν αναφέρει την θεμελίωση της γέφυρας, χάρη στην θυσία της τρίτης νύφης. Και από την μια πλευρά της γέφυρας, μέχρι σήμερα, λένε, πηγάζει άσπρο νερό, που συμβολίζει το γάλα της μάνας που θυσιάστηκε.

Το θέμα του εντοιχισμού της μάνας, που αφήνει εκτός του τείχους τον ένα μαστό, το ένα χέρι και το ένα μάτι, όπως και στο θρύλο του παραπάνω γεφυριού, υφίσταται αυτούσιο και στην περίπτωση της κατασκευής του κάστρου της Ροζάφας στην Σκόδρα της Βόρειας Αλβανίας. Εκεί, για να θεμελιωθεί το κάστρο, απαιτείται η θυσία γυναίκας. Πάλι τα δυο μεγαλύτερα αδέρφια δεν κρατούν τον λόγο τους και μόνο ο τρίτος αδερφός δεν φανερώνει τις συμβουλές του σοφού γέροντα στην σύζυγό του, η οποία δέχεται να θυσιαστεί, για να θεμελιωθεί το κάστρο, για να εκτελεστεί το έργο για το κοινό καλό.

Διαπιστώνουμε λοιπόν, μέσα από την διαπολιτισμική προσέγγιση του θέματος των πέτρινων γεφυριών, τα κοινά - σε όλους τους

λαούς των Βαλκανίων - στοιχεία στους θρύλους και τις δοξασίες που τα συνοδεύουν και έχουν σχέση με την ανάγκη της θυσίας ανθρώπινης ζωής, ώστε να δαμαστεί η φύση και να ζευχθεί ο ποταμός από τον άνθρωπο με βαρύ τίμημα. Η προσέγγιση αυτή έχει ως αποτέλεσμα την επαφή με την λαογραφία των λαών, την ανάδειξη της κοινής μνήμης και την ουσιαστικότερη κατανόηση κοινών στοιχείων που όχι μόνο δεν διαχωρίζουν, αλλά, αντίθετα, ενώνουν τελικά τους λαούς μεταξύ τους.

Λαγός Ευάγγελος, ΠΕ02